

Котович Дмитро Михайлович

студент гр. ФФАМ-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сідляр В. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Здійснення фіскальної децентралізації є важливим кроком на шляху до встановлення фінансової достатності органів місцевого самоврядування та задоволення базових потреб регіонів. Реформована система фінансового забезпечення місцевих бюджетів в Україні сприяла збільшенню дохідної частини, однак повністю не вирішила проблему фінансування власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування, що зумовлює актуальність даної теми.

Як зазначав американський економіст Ч. Тібо у 60-х рр. ХХ ст. «...що виключно за умов фіскальної самостійності місцевих органів влади публічні видатки будуть відповідати індивідуальним уподобанням споживачів відповідно до їхніх потреб» [1, с. 85]. Таке твердження, на нашу думку, є обґрунтованим, оскільки чим ближчими є надавачі суспільних послуг до їх одержувачів, тим вищим є рівень якості таких послуг.

Виходячи з вище сказаного, можна виокремити два основних аргументи на користь фіскальної децентралізації:

1) наближеність органів влади до громадян дозволяє збільшити ефективність бюджетних видатків, оскільки краще враховуються потреби конкретної території та підвищується оперативність прийняття рішень;

2) формування місцевих бюджетів відбувається шляхом врахування специфіки регіону, що дозволяє оптимізувати податкове навантаження.

Однак, у цьому полягають і основні загрози від здійснення фіскальної децентралізації, зокрема:

1) посилення міжрегіональних диспропорцій, оскільки багатші регіони зможуть якісніше задовольнити суспільні та комунальні потреби населення, в той час як регіони з низьким рівнем доходів не зможуть у повній мірі задовольнити потреби місцевих жителів;

2) зменшення рівня узгодженості виконання делегованих повноважень;

3) зростання корупції на місцевому рівні та неефективне витрачання коштів через низький рівень свідомості, культури та обізнаності членів громадянського суспільства в управлінні бюджетними коштами;

4) неконтрольоване здійснення місцевими органами влади запозичень, особливо іноземних, що може погіршити макроекономічне становище всієї країни;

5) здійснення місцевих видатків переважно на соціальні програми та нехтування капітальними видатками з метою збільшення свого електорату;

6) ускладнюється процес узгодження потреб регіонів із макроекономічними цілями розвитку держави;

7) ускладнюється процес прийняття рішень макроекономічного характеру, які спрямовані на підвищення податків та скорочення соціальних програм.

Тому, при реалізації фіскальної децентралізації особливої актуальності набуває необхідність оцінки проведених заходів. Таку оцінку можна здійснити через систему показників: кількісних та якісних. До кількісних показників ми відносимо: рівень децентралізації за доходами (рівень доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті), рівень децентралізації за витратами (рівень витрат місцевих бюджетів у зведеному бюджеті), та узагальнений показник децентралізації [2, с. 151]. Однак, використання лише кількісного підходу не дає чіткого усвідомлення ефективності проведених заходів фіскальної децентралізації, тому важливою є і якісна оцінка, що передбачає виявлення сильних та слабких сторін даного процесу в порівнянні з результатами в інших країнах чи на різних етапах впровадження.

Отже, проводячи політику фіскальної децентралізації варто враховувати переваги та основні загрози, які приховує цей процес, зокрема здійснити чітке розмежування повноваження центрального органу влади та органів місцевого самоврядування та окреслити шляхи їх взаємодії. Це дозволить уникнути багато непорозумінь у майбутньому та досягти узгодженості дій у разі виникнення соціально-економічної криз.

Список використаних джерел:

1. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization. *NBER, Public Finances, Needs, Sources and Utilization*. Princeton (Univ.Press), 1961. P. 79-96.
2. Іванова А. М. Особливості здійснення фіскальної децентралізації в Україні. *Світ фінансів*. 2016. № 2. С. 148-157.